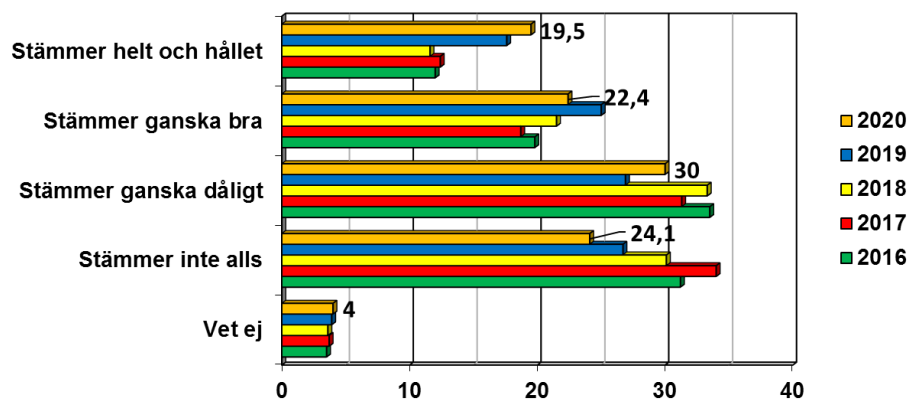

OPINION -20

December
2020

En analys av resultaten i Sidas undersökning av svenska folkets kunskap om och intresse för utveckling och bistånd

Magnus Liljeström

Opinion -20

KUNSKAP, INTRESSE, VILJA?

Bakgrund

Sida har sedan 1974 låtit genomföra attitydundersökningar kring utvecklings- och biståndsfrågor. Den senaste mätningen genomfördes under perioden 5 - 13 oktober 2020. Undersökningen speglar det uppdrag Sida har när det gäller att främja kunskapen kring utvecklingssamarbete (i rapporten och i några av frågorna används termen "bistånd" som en synonym till utvecklingssamarbete) och situationen i de länder och områden där Sverige bidrar. En av de frågor som ställdes redan 1974 finns fortfarande kvar i undersökningen, nämligen den som handlar om inställningen till biståndsanslagets storlek.

Undersökningen gjordes som en webbenkät till ett riksrepresentativt urval inom Kantar Sifos webbpanel med 1501 svarande. Vid bearbetningen har Sifo gjort en viktning utifrån kön, ålder och region för att motverka att skevheter i bortfallet ger systematiska fel i resultaten.

Om rapporten

I denna rapport görs jämförelser mellan olika grupper av svarande baserade på kön, ålder, hushållsinkomst och utbildning. Jämförelser görs också med tidigare undersökningar.

I rapporten har frågorna delats in i följande kategorier:

- Kunskap om:
 - Det svenska utvecklingssamarbetets inriktning.
 - De Globala målen för hållbara utveckling.
 - Situationen och utvecklingen i de delar av världen som är mottagare av svenskt utvecklingssamarbete.
 - Drivkrafterna bakom utveckling.
- Stödet för utvecklingssamarbetet.
- Förtroendet för utvecklingssamarbetet.
- Tilltron till utvecklingssamarbetets möjligheter att bidra till utveckling.
- Intresse och engagemang för utvecklingsfrågor.

Resultaten för varje fråga redovisas i ett diagram och med en text med kommentarer till eventuella förändringar och skillnader mellan olika grupper. Skalan avser i samtliga fall procent av dem som svarat på frågan.

Till och med år 2015 gjordes denna undersökning av SCB och huvudsakligen som en postenkät. På några frågor verkar svarsmönstren ha påverkats av förändringen i undersökningsmetodik. På två frågor har svarsalternativen förändrats. Detta framgår i samband med redovisningen av dessa frågor.

De statistiska uppgifter om levnadsförhållanden i världen som refereras i rapporten är hämtade från UNDP och Gapminder.

I rapporten används ibland begreppen "svenskarna" och "svenska folket" som beteckning på dem som de svarande representerar. Definitionen av dessa begrepp är personer folkbokförda i Sverige i åldrarna 18–74 år.

1. KUNSKAP

1.1 Frågor om bistånd

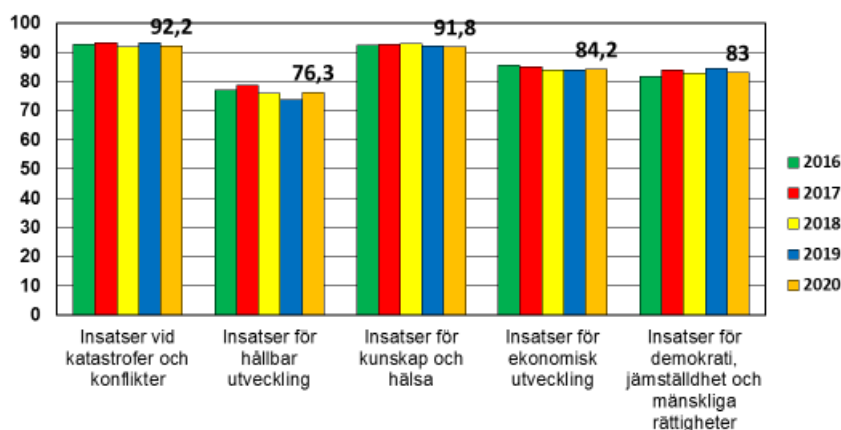
Kännedomen om olika typer av biståndsinsatser, utifrån de breda kategorier som Sida använder sig av, jämförs i denna fråga.

Som diagrammet visar har en stor majoritet hört talas om de olika typerna av insatser, samtidigt som det finns tydliga skillnader.

Insatser inom sociala sektorer som hälsa och utbildning och insatser vid katastrofer och konflikter är mest kända. I botten, men med 76,3 procents kännedom, finns insatser för hållbar utveckling.

Jämfört med tidigare mätningar är förändringarna små och det finns inga tydliga trender. Det finns heller inga signifikanta skillnader mellan hur män respektive kvinnor svarar.

Kännedom om olika typer av biståndsinsatser

- Skillnaden mellan olika åldersgrupper är tydlig så till vida att den yngsta gruppen (18-29 år) anger en signifikant lägre kännedom än övriga på samtliga delfrågor.
- De med längst utbildning anger en signifikant högre kännedom än övriga på samtliga delfrågor.

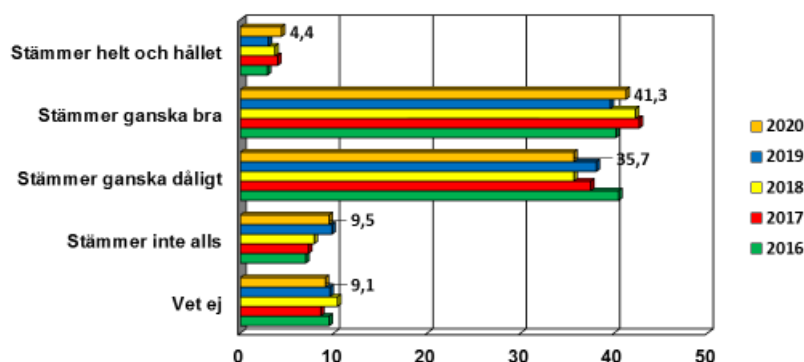
Frågan har följande formulering: "Målet för det svenska biståndet är att fattiga människor ska få förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Har du hört talas om att följande insatser görs? (Se bilaga 1. för den exakta formuleringen av svarsalternativen.)

Vad anser då svenskarna själva om sina kunskaper om det svenska utvecklingssamarbetet?

46 procent instämmer helt eller delvis i att de har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder, medan 45 procent tycker att påståendet stämmer ganska dåligt eller inte alls. Jämfört med ifjol innebär årets resultat en viss ökning av andelen som anser sig ha en god bild av hur det svenska biståndet genomförs.

Jag tycker att jag har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder

- Fler män än kvinnor anser sig ha en god bild av det svenska biståndet. 50 procent av männen instämmer helt eller delvis, medan motsvarande siffra bland kvinnorna är 42 procent.

- Bland de yngsta är det bara 29 procent som instämmer helt eller delvis.

Observera att svaren inte säger någonting om vad de tillfrågade faktiskt vet om svenskt bistånd, utan bara om hur de själva bedömer sin kunskap.

Analys

Svaren visar att svenskarna har en god bild av de huvudsakliga områden som det svenska utvecklingssamarbetet är inriktat på. Knappt hälften, eller 46 procent, tycker att de har god eller ganska god kunskap om det svenska utvecklingssamarbetet. Detta innebär samtidigt att 54 procent har svarat på de övriga frågorna i enkäten utifrån en uppfattning att de själva inte har en god bild av ämnesområdet.

1.2 Frågor om de Globala målen

Undersökningen innehöll också tre frågor om de så kallade Globala målen, alltså de 17 mål för hållbar utveckling som världens ledare genom FN har kommit överens om att verka för och uppnå till år 2030. Nästan hälften av svenskarna, drygt 47 procent uppger att de har hört talas om dessa mål medan fyra av tio svarar att de *inte* tidigare har hört talas om dessa mål. Var åttonde, 13 procent, svarar vet ej.

Andelen som har hört talas om de Globala målen ökade markant i fjol och fortsätter nu att öka.

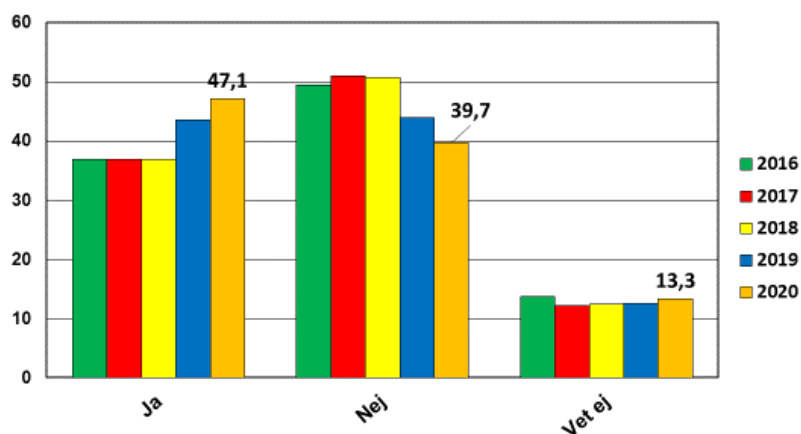
- Män anger oftare än kvinnor att de inte har hört talas om målen – siffrorna är 42,3 respektive 37 procent.
- Det finns inga signifikanta skillnader mellan olika åldersgrupper.
- De med längst utbildning och de med högst hushållsinkomst är de grupper som i högst utsträckning svarar ja, 54,6 respektive 56,6 procent.

De som svarat ja på denna fråga har också fått ange vilka av de 17 målen de känner till. I snitt känner man till nästan hälften av målen. Mest kända är målen om rent vatten och sanitet samt bekämpning av klimatförändringarna.

Samtidigt är det en klart växande andel som har hört talas om de mål som handlar om olika dimensioner av fattigdom (ingen fattigdom, ingen hunger, god hälsa och välbefinnande) och även för minskad ojämlikhet.

- De yngsta sticker ut – deras genomsnittskännet för målen är 54 procent, medan det för samtliga är 48 procent.
- Kännet är lägst i den äldsta gruppen, där genomsnittskännet för de olika målen är 42 procent.
- Män och kvinnor uppger i stort sett samma grad av kännet, men med ett undantag: 76 procent av kvinnorna uppger att de hört talas om målet "rent vatten och sanitet för alla", medan motsvarande siffra bland männen är 69 procent.

Har du hört talas om de globala målen för hållbar utveckling?

Siffrorna ska ses i ljuset av att det är fler och fler som uppger att de har hört talas om målen och alltså får svara också på frågorna om de enskilda målen. Räknat på det sättet är kännedomen om de enskilda målen ungefär 15 procent högre i år än i fjol.

Ytterligare en fråga handlar om tilltron till att målet om att avskaffa den extrema fattigdomen kommer att uppnås till år 2030 – det vill säga att ingen ska tvingas leva på mindre än ungefär två dollar om dagen.

I år är det 11,8 procent som svarar "Ja, absolut" eller "Ja, troligen" på den frågan. Andelen har fallit i de två senaste mätningarna – år 2018, var det 20,1 procent som gav ett positivt svar.

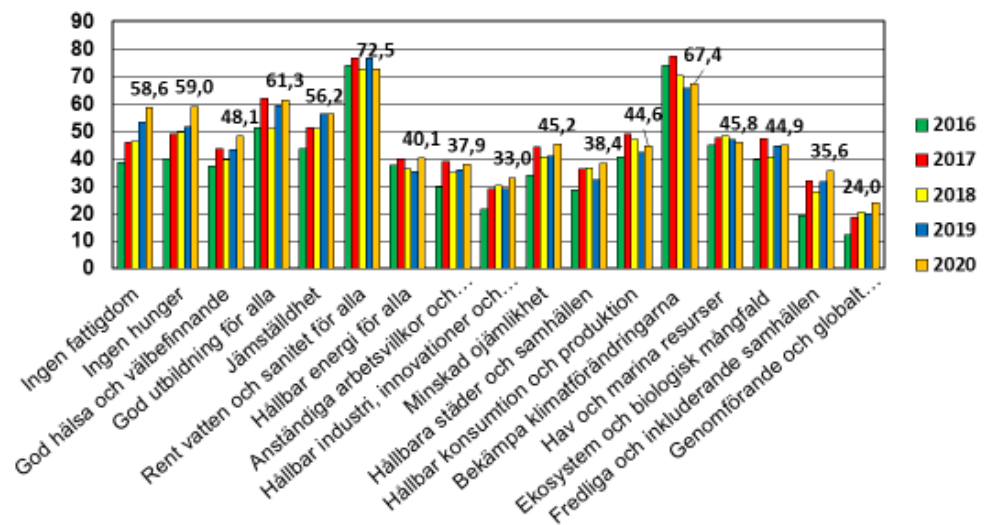
På motsvarande sätt har andelen som väljer något av nej-alternativen ökat från 68,6 till 78 procent på två år.

- Män svarar "nej, absolut inte" betydligt oftare än vad kvinnorna gör – 20,4 jämfört med 9,6 procent
- Skillnaderna mellan olika åldersgrupper är inte signifikanta

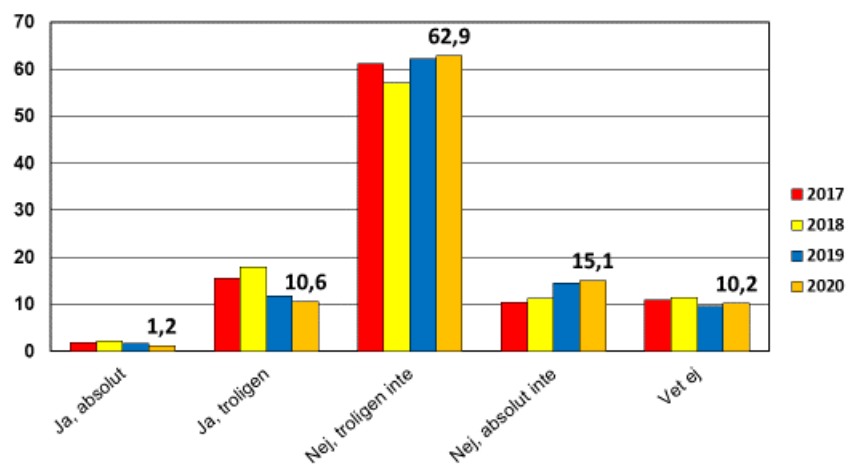
Analys

Även i år märks en tydlig ökning av kännedomen om de Globala målen och för första gången är det fler som svarar "ja" än som svarar "nej". Även när det gäller kännedomen om de 17 specifika målen märks en klart ökad kännedom. Här är det framför allt målen som är kopplade till konkreta aspekter av fattigdom som uppvisar tydliga ökningar av andelen som anger kännedom. Givet att fler har hört talas om målen, och att det därmed är fler som får svara på frågan om de olika målen, kan det konstateras att *antalet* som anger kännedom har ökat för samtliga delmål. Samtidigt märks en tilltagande pessimism: Tilltron till att den extrema fattigdomen ska kunna avskaffas är låg och minskande.

Vilka av målen har du hört talas om? (Besvaras av dem som svarat ja på föregående fråga.)

Tror du att målet att avskaffa den extrema fattigdomen till år 2030 kommer att uppnås?

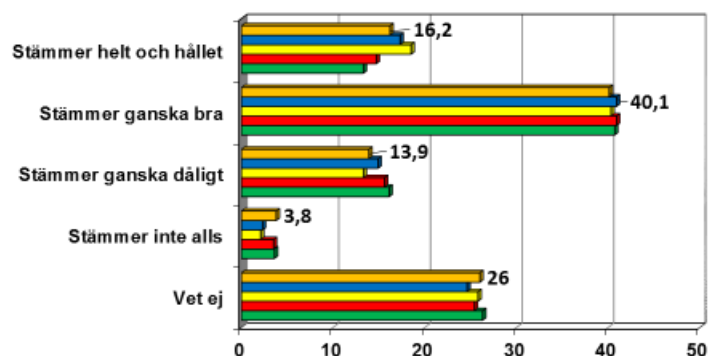
1.3 Frågor om utvecklingen i världen

Att utvecklingen i världen har varit snabb har länge varit ganska okänt. Denna fråga om levnadsvillkoren i "fattiga länder" har ställts sedan 90-talet och under lång tid var det betydligt fler som tog avstånd från påståendet än som instämde.

Det har funnits en stark långsiktig trend mot att allt fler instämmer i påståendet. Den trenden ser dock ut att ha brutits i de två senaste mätningarna. I år är det drygt hälften, 55 procent, som instämmer, medan 20 procent tar avstånd och 25 procent svarar "vet ej".

- Män instämmer oftare än kvinnor, 61 jämfört med 50 procent. Det är betydligt vanligare att kvinnorna väljer att svara "vet ej" – 31 jämfört med 19 procent gör så. Kvinnorna tar därmed avstånd ungefär lika ofta som männen.
- De med högskoleutbildning instämmer oftare än övriga.
- De äldsta har den mest pessimistiska synen på utvecklingen, medan de yngsta är mest optimistiska. Hela 60 procent i den yngsta gruppen instämmer helt eller delvis.

Jag tror att barnadödligheten i fattiga länder har minskat kraftigt de senaste tio åren

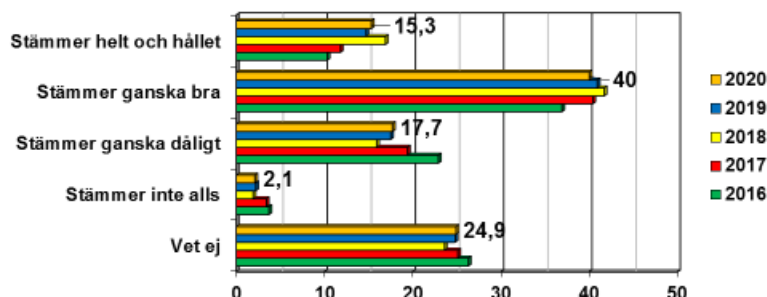
avstannat.

Ålder och kön spelar stor roll för hur man svarar:

- 62 procent av männen instämmer helt eller delvis, medan motsvarande andel bland kvinnorna är 51 procent.
- I den yngsta gruppen är det hela 26 procent som instämmer helt och hållet. Bland de äldsta är siffran 11 procent.

Det är alltså mer än hälften av de svarande som känner till förbättrade levnadsvillkor och minskad barnadödlighet. Svårare blir det när frågan handlar om befolkningsutvecklingen i världen. Antalet människor fortsätter att öka, men antalet barn som föds i världen ökar inte längre år för år. Detta är

Levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats avsevärt under de senaste trettio åren

I undersökningen finns också en fråga om hur barnadödligheten har utvecklats i "fattiga länder". Sedan 1990 har andelen barn som dör före fem års ålder mer än halverats. Detta har blivit mer och mer känt bland svenskarna. 56 procent instämmer helt eller delvis i det korrekta påståendet. 18 procent tar helt eller delvis avstånd, medan 26 procent svarar "vet ej".

Skillnaderna jämfört med i fjol ligger helt inom felmarginalen. Trenden mot en mer korrekt bild verkar dock ha

dock i stort sett okänt för svenska folket, vilket visas tydligt av svaren på denna fråga: En majoritet, 56 procent, instämmer i påståendet att antalet födda i världen ökar för varje år. 28 procent svarar vet ej medan 16 procent tar helt eller delvis avstånd. Men det är denna grupp som har rätt, eftersom antalet nyfödda i världen inte längre ökar för varje år, utan har stabiliserats.

Det finns en svag trend i riktning mot en mindre felaktig bild.

- Män instämmer oftare än kvinnor, könen tar avstånd lika ofta, medan kvinnorna i högre utsträckning svarar "vet ej".
- Andelen som tar avstånd från påståendet är i stort sett lika stor i alla åldersgrupper.
- De med längst utbildning tar avstånd klart oftare än övriga.

Undersökningen innehåller också fyra frågor som är inriktade på särskilda mått på levnadsförhållanden i specifika länder. Så här formulerades anvisningen:

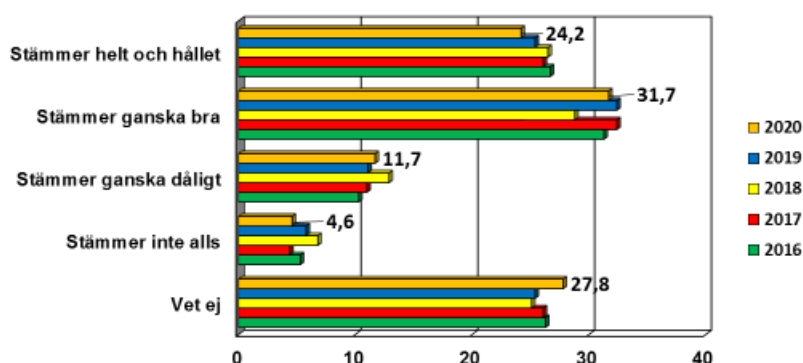
Fattigdom och välfärd handlar inte bara om pengar. För att mäta fattigdom och välfärd är medellivslängd, läskunnighet, barnadödlighet och antal barn per kvinna viktiga mått. Här följer några frågor om hur det ser ut på olika håll i världen. Markera det alternativ som du tror stämmer med frågan även om du känner dig osäker på svaret.

Den första frågan handlar om den förväntade medellivslängden i Vietnam. Här finns en tydlig trend mot en mer positiv syn på verkligheten. Men bilden är fortfarande överdrivet pessimistisk. Endast 16 procent svarar att medellivslängden är ungefär 75 år, vilket är det korrekta svaret.

På denna fråga finns ett svarsbortfall på 3,3 procent. Siffrorna som anges i diagrammet avser procent av dem som svarat.

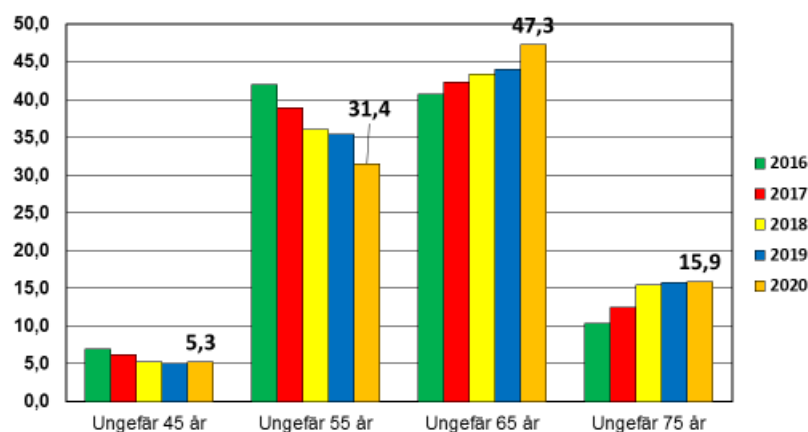
- Skillnaderna mellan könen är små.
- De mellersta åldersgrupperna (30–44 år respektive 45–59 år) har den minst felaktiga bilden, medan de äldsta har den mest pessimistiska bilden.

Antalet barn som föds i världen ökar för varje år

Vad vet vi om världen?

Hur hög är medellivslängden i Vietnam?

Nästa fråga handlar om en av de viktigaste förutsättningarna för utveckling, nämligen utbildning. Hur ser det ut med läskunnigheten i Tanzania, ett av de länder där det svenska biståndet har varit verksamt längst?

Den tidigare trenden mot en mer korrekt verklighetsbild bromsade in i fjol och även i år är det färre än tidigare som anger det korrekta svarsalternativet, som är 8 av 10.

Det är också en majoritet av de svarande som tror att läskunnigheten bland unga i

Tanzania är mindre än 50 procent. Faktum är att endast två länder i världen (Tchad och Burkina Faso) har en läs- och skrivkunnighet bland ungdomar som ligger under 50 procent (Källa: www.gapminder.org).

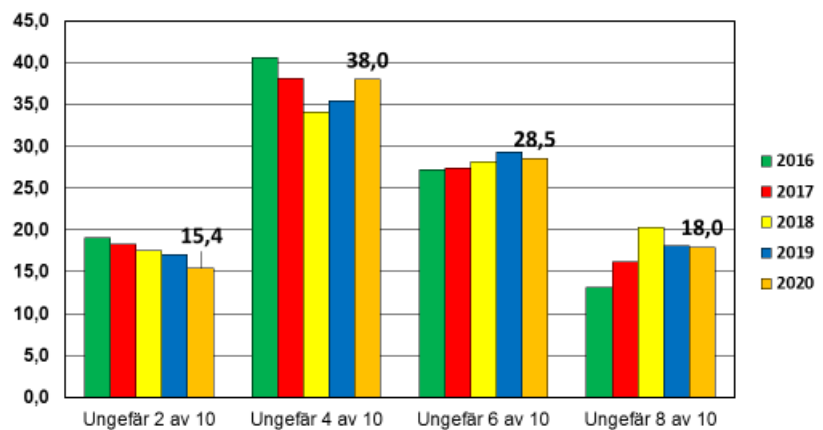
- Männerna har en mer pessimistisk bild än kvinnorna
- Det är de med längst utbildning och de med högst hushållsinkomst – grupper som överlappar varandra i ganska hög utsträckning – som har högst andel korrekta svar. Skillnaderna mellan olika grupper är markanta – 27,7 procent av dem med högst hushållsinkomst anger rätt alternativ, medan endast 3,9 procent av dem med en hushållsinkomst mellan 14.000 och 25.000 kronor väljer samma svar.
- Bland de yngsta är det färre än i övriga grupper som väljer det korrekta svaret.

På denna fråga finns ett svarsbortfall på 2,6 procent. Siffrorna som anges i diagrammet avser procent av dem som svarat.

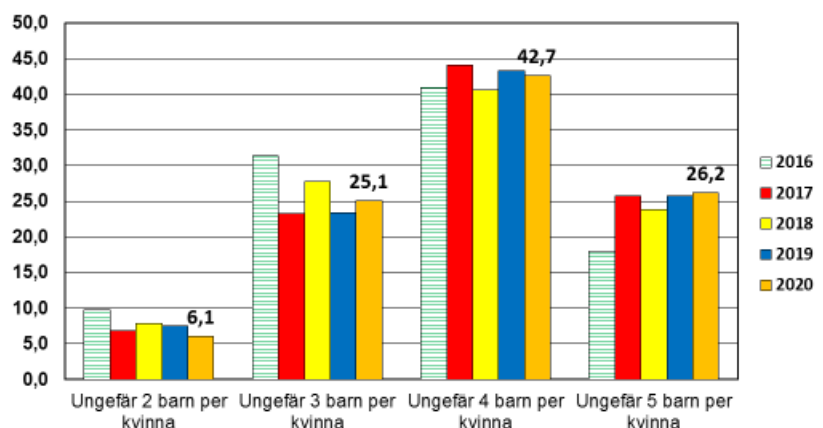
Den tredje frågan handlar om barnafödande. Detta är ett område där det har skett stora förändringar de senaste decennierna, förändringar som inte är välkända. Hur många barn föder kvinnor i Bangladesh i genomsnitt? Ungefär 6 procent av respondenterna svarar att det föds ungefär två barn per kvinna, vilket är det korrekta svaret. Det finns ingen tydlig trend.

- Det finns inga signifikanta skillnader mellan hur män och kvinnor svarar.
- De äldsta har den mest felaktiga bilden. I denna grupp är det 36 procent som väljer alternativet med fem barn per kvinna.

Vad vet vi om världen? Hur stor är läskunnigheten bland ungdomar (15-24 år) i Tanzania?

Vad vet vi om världen? Hur många barn per kvinna föds det i Bangladesh?

- 20 procent av de yngsta väljer svarsalternativet "Ungefär 5 barn per kvinna", vilket är mer sällan än i övriga åldersgrupper.

På denna fråga finns ett svarsbortfall på 2,7 procent. Siffrorna som anges i diagrammet avser procent av dem som svarat.

Jämförelser med tidigare år påverkas av att svarsalternativen ändrades 2017, tidigare var alternativen 2,5; 3,5; 4,5 och 5,5 barn per kvinna (gäller streckad stapel).

Svaren visar att den snabba utveckling som har skett i Bangladesh och många andra länder är tämligen okänd. Just när det gäller Bangladesh har utvecklingen varit mycket snabb:

1988 föddes ungefär 5 barn per kvinna.

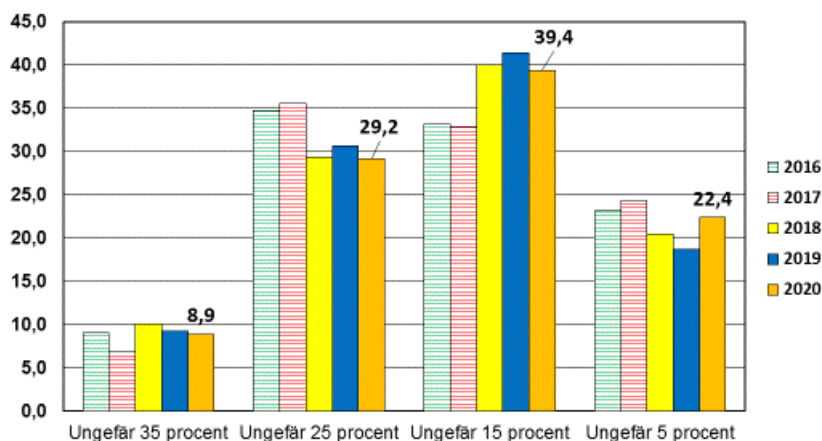
1993 föddes ungefär 4 barn per kvinna.

2001 föddes ungefär 3 barn per kvinna.

2019 föddes ungefär 2 barn per kvinna.

(Källa: www.gapminder.org)

Vad vet vi om världen? Hur stor är barnadödligheten i Kenya? (Andel barn som dör före 5 års ålder)

På den tidigare frågan om att barnadödligheten har minskat var det tydligt att den positiva utveckling som har skett inte är allmänt känd. Den bilden befästs när det handlar om ett enskilt land, i detta fall Kenya. Bilden av hur stor andel av barnen i Kenya som dör före fem års ålder är överdrivet negativ, men trenden har länge pekat åt rätt håll. Det är 22 procent som svarar att ungefär 5 procent av de kenyanska barnen som dör, vilket är det mest korrekta svaret (siffran var 4 procent år 2019).

Jämförelser med tidigare år påverkas av att svarsalternativen har ändrats, tidigare var alternativen Ungefär 40/30/20/10 procent (gäller streckade staplar).

- Män svarar "rätt" oftare än kvinnor: 25 jämfört med 18 procent.
- Personer med hög inkomst och/eller lång utbildning väljer rätt svar oftare än övriga.
- Endast 16 procent i den yngsta gruppen väljer rätt svar, lägre än för övriga åldersgrupper.

På denna fråga finns ett svarsbortfall på 4,4 procent. Siffrorna som anges i diagrammet avser procent av dem som svarat.

Faktum är att inget land i världen idag har en barnadödlighet på över 15 procent. Högst ligger Somalia på 11,9 procent. Redan 1977 lämnade det sista landet 35-procentsnivån och 1998 låg samtliga länder under 25 procents barnadödlighet. 2012 gick Somalia som sista land under 15-procentsgränsen (Källa: www.gapminder.org).

Analys

Årets resultat bekräftar att det den tidigare trenden mot en mer realistisk världsbild har avtagit eller till och med är på väg att vända. Att levnadsvillkoren har förbättrats avsevärt och att barnadödligheten

minskar är känt av majoriteten, men totalt sett är det fortfarande en överdrivet pessimistisk bild som dominerar.

I ett längre perspektiv har dock den positiva förändringen av bilden varit markant. På 90-talet visade ett antal kvalitativa och kvantitativa undersökningar som Sida lät göra att svenskarnas bild av "u-länder" var en bild av djupt elände, där det inte syntes några förbättringar. Sedan dess har det skett en tydlig förändring av bilden. Men frågorna med konkreta exempel från länder visar ändå på en överdrivet negativ bild. Även om trenden bort från "eländesbilden" tar fart igen kommande år, så är vägen till en realistisk bild av tillståndet i världen lång.

1.4 Frågor om utvecklingens drivkrafter

Vad är det då som får utvecklingen att gå framåt? Vilken bild har svenskarna av utvecklingens drivkrafter? Undersökningen innehåller en fråga som speglar detta. De svarande har fått välja mellan olika alternativ¹ och markera högst fyra viktiga faktorer som kan bidra till minskad fattigdom i världen. De flesta har också valt att ange fyra svarsalternativ – i snitt har man satt 3,4 kryss.

I topp hamnar utbildning, som får kryss av över 80 procent av de svarande. Därefter kommer fred, följt av demokrati och hälso- och sjukvård.

Skillnaderna jämfört med ifjol är relativt små. De senaste fem åren märks två svaga trender: en viss minskning av andelen som väljer fredsalternativet eller alternativet om en hållbar utveckling, och en viss ökning av andelen som anser att fri handel är viktigt för minskad fattigdom.

Skillnaderna mellan män och kvinnor är mycket tydliga: Bara 5 procent av kvinnorna väljer fri handel, medan andelen bland männen som väljer detta alternativ är mer än fyra gånger större, 22 procent. Hela 52 procent av kvinnorna väljer jämställdhet, medan motsvarande siffra bland männen är 34 procent. Kvinnorna är också överrepresenterade när det gäller alternativen utbildning samt hälso- och sjukvård.

Den äldsta gruppen, de över 60 år, väljer fred oftare än andra.

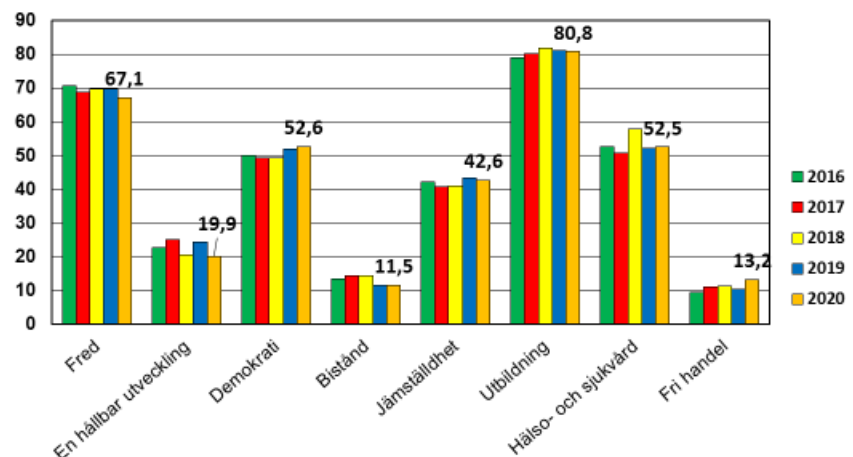
I den yngsta gruppen (18-29 år) är det något fler än i övriga grupper som väljer fri handel. Nästa åldersgrupp, de mellan 30 och 44 år, är de som oftast väljer att kryssa för hållbar utveckling.

Inte överraskande väljer de med längst utbildning alternativet utbildning oftare än övriga.

Analys

Bilden av vad som är viktigt för en minskad fattigdom är relativt konstant och den inbördes ordningen mellan alternativen har inte förändrats nämnvärt. Svaren stämmer också relativt väl överens med vad som brukar betonas av utvecklingsforskare, även om vikten av fri handel nog värderas högre av forskare

Vad är viktigt för att fattigdomen i världen ska minska?

¹ I bilaga 1 finns hela frågeformuläret med de fullständiga beskrivningarna av svarsalternativen.

än av den svenska allmänheten. Generellt ger de svarande hög vikt åt faktorer som är påtagliga för den enskilda människan, medan "systemfaktorer" ofta rankas lägre.

Alternativen är av mycket olika karaktär. Exempelvis kan alternativet "bistånd" vara inriktat på att stärka alla de övriga faktorerna.

2. STÖDET FÖR UTVECKLINGSSAMARBETET

Sedan 1974 har Sida ställt en fråga om svenskarnas inställning till biståndsanslagets storlek. Sedan 90-talet ställs också andra frågor som fokuserar på hur viktigt de svarande tycker att det är med bistånd.

Diagrammet här intill baseras på frågan "Hur ser du på biståndsanslagets storlek?" Det är ungefär 56 procent som kan beskrivas som positiva till dagens bistånds nivå eller vill att den ska öka.

Årets mätning kan ses som en bekräftelse på förra årets tydliga försvagning av stödet för biståndsanslagets storlek. Alla förändringar ligger inom felmarginalen, men totalt sett är det en liten ökning av positiva svar och en något kraftigare minskning av negativa svar.

Jämfört med tidigare mätningar handlar de två senaste årens resultat främst om en förflyttning från "ungefär lagom" till "bör minska", men även en något mindre andel som anser att biståndet bör öka och en viss ökning av andelen som anser att biståndet helt bör slopas.

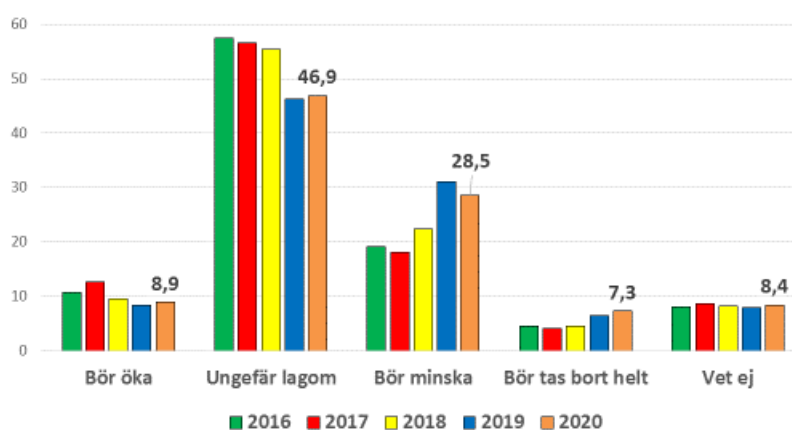
Det finns en statistiskt säkerställd skillnad mellan könen – män är oftare negativa och mindre ofta positiva än kvinnorna. 63,5 procent av kvinnorna är positiva jämfört med 48,2 procent av männen. Denna skillnad har funnits också tidigare, men den har ökat markant i årets mätning, där människens stöd för biståndet har fortsatt att minska, medan kvinnornas stöd har ökat.

Utbildning spelar också en roll för hur man svarar, längre utbildning hänger samman med en mer positiv inställning.

Diagrammet till höger visar utvecklingen för stödet för biståndet över nästan fyra decennier. Här har de som svarar "bör öka" eller "ungefär lagom" lagts samman i en grupp – "positiva" medan de som svarar "bör minska" eller "slopas helt" har kategoriserats som "negativa". Samtidigt har vet ej-svaren räknats bort för att justera för förändringar i storleken på den gruppen.

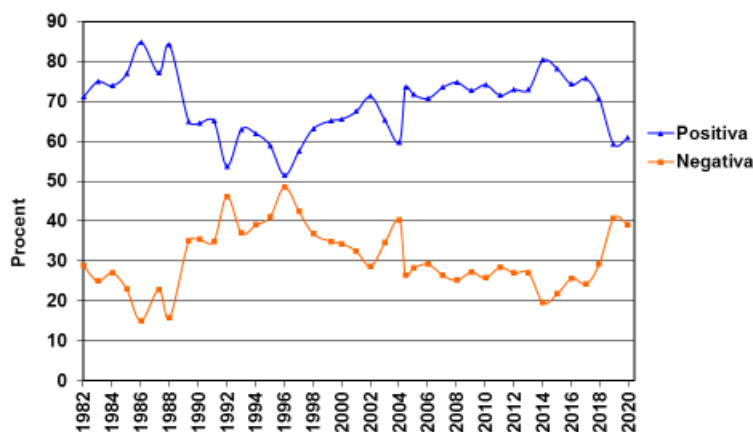
Fjolårets kraftiga minskning av andelen positiva bekräftas i denna mätning, även om det märks en svag förstärkning av denna grupp. Vid tidigare kraftiga

Inställning till biståndsanslaget

Inställningen till biståndsanslaget 1982-2020

(justerat för vet ej och ej svar)

försvagningar (1992, 1996 och 2004) har försvagningen varit kortvarig – endast en mätning – men denna gång pekar alltså resultaten på att försvagningen av andelen positiva kan vara mer långvarig.

Tidigare analyser har pekat på ett samband mellan den politiska debatten om biståndets storlek och resultaten i mätningarna. När det har funnits utspel eller beslut om ett minskat bistånd har också allmänhetens inställning till biståndsanslagets storlek blivit mer negativ. På motsvarande vis har uppmärksammade händelser i omvärlden, som tsunamikatastrofen 2005 och Syrienkrisen 2014–15 sammanfallit med ett ökat stöd för biståndsanslagets storlek. Ifjol sammanföll mätperioden med ett utspel från Moderaterna med förslag om ett minskat biståndsanslag och även i år fanns liknande utspel från Moderaterna och Sverigedemokraterna. I vilken mån detta har påverkat opinionen går ännu inte att säga. Det går heller inte att säga om – och i så fall hur – den pågående covid-19-pandemin har påverkat inställningen till biståndsanslaget.

Om man ställer en fråga som inte är kopplad till biståndets storlek märks en stark övervikt för dem som tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna. 76 procent instämmer helt eller delvis i påståendet medan 18 procent tar avstånd och 7 procent svarar "vet ej".

- Skillnaden mellan könen är mycket markant - 11 procent av kvinnorna svarar "stämmer inte alls" eller "stämmer ganska dåligt", medan motsvarande siffra för männen är 25 procent.

- De medelålders (45-59 år) är mest negativa – 22 procent i denna grupp svarar "stämmer inte alls" eller "stämmer ganska dåligt",

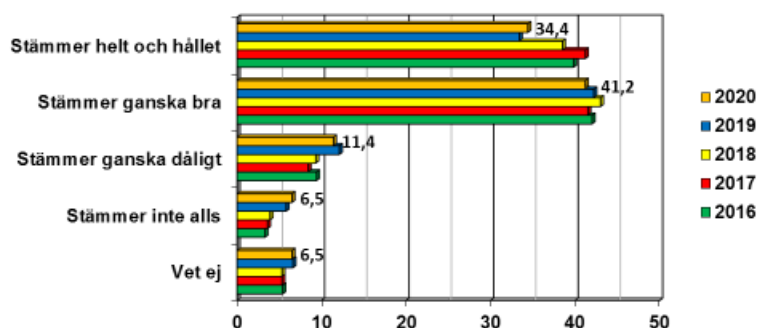
Sammantaget visar siffrorna att fjolårets kraftiga minskning av andelen som anser att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna, består.

Hur frågan formuleras har stor betydelse för svarsbilden. Det visar nästa diagram, som beskriver hur de svarande förhåller sig till påståendet "Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder." Det är betydligt fler som instämmer i det negativa påståendet än som tar avstånd på den tidigare positivt formulerade frågan.

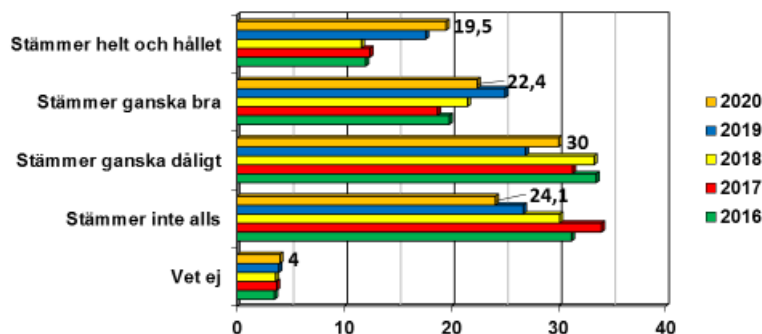
Det är en majoritet, 54,1 procent, som inte tycker att Sverige ska lösa

sina egna problem innan vi kan börja tänka på andra länder och alltså tar avstånd från påståendet, medan 41,9 procent instämmer helt eller delvis. Jämfört med ifjol – då andelen som tog avstånd minskade kraftigt – handlar det i år framför allt om en förskjutning från stämmer inte alls till stämmer ganska dåligt och från stämmer ganska bra till stämmer helt och hållet. Aldrig tidigare har så många instämt helt och hållet.

Jag tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna

Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.

Kvinnor tar avstånd i avsevärt högre grad än män. 64,1 procent av kvinnorna väljer något av dessa alternativ medan motsvarande siffra för männen är 44,4 procent.

Motsvarande skillnader finns mellan utbildningsgrupper där 63,9 procent av de svarande med högskoleutbildning tar avstånd – att jämföras med 42,4 procent i gruppen med gymnasieutbildning och 42,9 procent i gruppen med endast grundskoleutbildning.

De äldsta (60-74 år) väljer alternativet ”stämmer inte alls” klar oftare än övriga – 30,7 procent svarar så.

Analys

Bilden av ”biståndsviljan” är dubbel. Å ena sidan visar mätningen på ett tydligt stöd för tanken att det är viktigt att Sverige bidrar till global utveckling. Å andra sidan visar de två senaste årens siffror på en kraftig nedgång av denna vilja, både mätt som stöd för biståndsanslagets storlek och som stöd för själva biståndstanken. Tidigare analyser har visat att detta stöd samvarierar med och/eller påverkas av tre faktorer:

1. Förväntningarna på utvecklingen i den egna ekonomin samvarierar ofta med stödet för biståndet; när man väntar sig sämre tider minskar stödet för biståndsanslagets storlek.
2. Uppmärksammade händelser som visar på människors utsatthet, exempelvis Syrienkatastrofen, verkar bidra till ett ökat stöd.
3. Politiska signaler om att biståndet bör dras ned eller beslut att faktiskt sänka biståndsanslaget har följts av ett minskat stöd för biståndsanslagets storlek.

Den kraftiga ökningen de senaste två åren av andelen som instämmer i påståendet att ”Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder” pekar på att det kan vara förändrade faktorer i (eller uppfattningar om) den svenska verkligheten som ligger bakom den minskade biståndsviljan. Att andelen som instämmer helt och hållet i påståendet ökar också i år kan möjligen peka på att den pågående covid-19-pandemin påverkat opinionen i denna del.

Medan männen fortsätter att uttrycka minskande ”biståndsvilja” har trenden vänt för kvinnorna. På samtliga frågor som mäter stödet för utvecklingssamarbetet uppvisar kvinnorna i år ett ökande stöd, medan männens stöd återigen minskar.

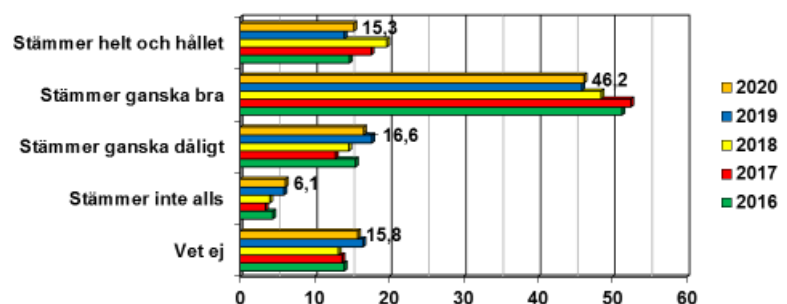
3. FÖRTROENDET FÖR UTVECKLINGSSAMARBETET

Vilket förtroende har då de svarande för dagens svenska utvecklingssamarbete? 62 procent instämmer helt eller delvis i påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld, medan 23 procent tar helt eller delvis avstånd från påståendet. 16 procent svarar ”vet ej”.

Också på denna fråga, som kan sägas ge ett mått på förtroendet för dagens svenska bistånd, märktes i fjol en försvagad opinion. Årets resultat innebär en svag ökning av förtroendet, men skillnaden ligger inom felmarginalen och är därmed inte statistiskt säkerställd.

- Skillnaderna mellan könen är markanta: 32 procent av männen tar avstånd, medan

Svenskt bistånd bidrar till en bättre värld

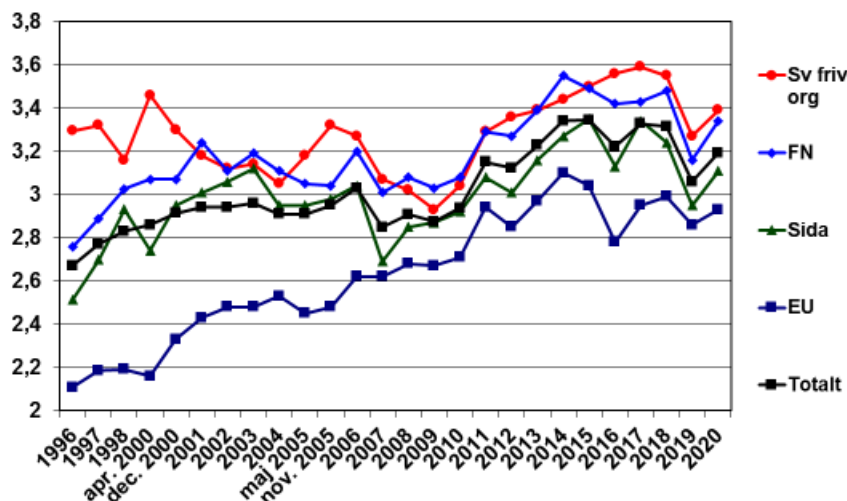

motsvarande siffra bland kvinnorna är 13 procent.

- De yngsta (18-29 år) är den åldersgrupp som i lägst utsträckning tar avstånd från påståendet – 17 procent av dem svarar ”stämmer inte alls” eller ”stämmer ganska dåligt”. Motsvarande siffra bland de medelålders (45-59 år) är 26 procent.

De svarande gavs också möjlighet att sätta betyg på de olika genomförarna av svenskt utvecklingssamarbete; svenska frivilligorganisationer, FN, Sida och EU. Frågan lyder: Hur effektivt tror du att det svenska biståndet genom Sida/FN/EU/svenska frivilligorganisationer är? Betygen har getts på en skala från ett till fem. Diagrammet visar medelbetyg för de olika biståndskanalerna, samt för alla sammanräknade.

Betyg på biståndets effektivitet

I topp hamnar svenska

frivilligorganisationer med ett snittbetyg på 3,39 på en femgradig skala. FN-s bistånd får betyget 3,34 och Sida får 3,11 i snittbetyg. I botten hamnar EU-biståndet på 2,93

I fjolårets mätning syntes en försvagning av förtroendet för samtliga aktörer. I år får alla högre betyg, men förtroendebetygen ligger fortfarande lägre än före fallet i fjol.

- Kvinnorna ger genomgående betydligt högre betyg än männen.
- De yngsta svarar i högre grad än övriga ”vet ej”, men de som väljer att sätta betyg utmärker sig genom att visa större förtroende för EU:s bistånd än vad övriga åldersgrupper gör.

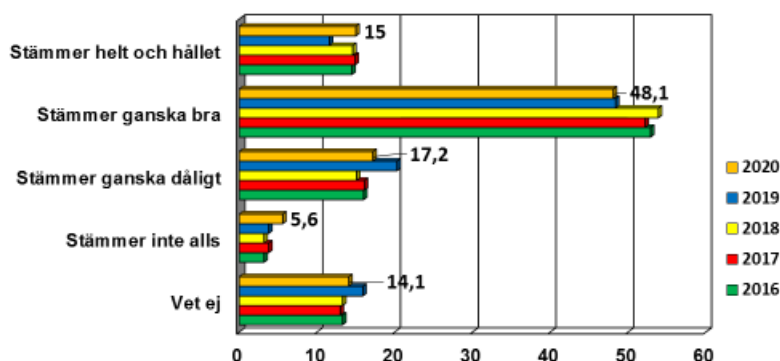
Analys

Förtroendet för det svenska utvecklingssamarbetet är visserligen starkt – sex av tio instämmer i påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld. Men fjolårets nedgång på båda de frågor som mäter förtroende var kraftig, även om årets resultat pekar på en viss återhämtning. Betyget på biståndets effektivitet har trendmässigt ökat sedan frågan först ställdes 1996. Kommande mätningar får visa om den trenden nu är bruten eller om det handlar om ett tillfälligt hack.

4. TILLTRO TILL BISTÅNDETS MÖJLIGHETER

Det frågorna om tilltro avser att mäta är om svenskarna anser att det

Biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling

är möjligt att bidra till betydande framsteg med utvecklingssamarbete som redskap. En majoritet, 63 procent, tror att biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling. Det är framför allt alternativet ”stämmer ganska bra” som många – 48 procent – väljer. 6 procent tar helt avstånd från påståendet och ytterligare 17 procent tar delvis avstånd. 14 procent svarar ”vet ej”. Årets resultat visar på en viss återgång efter fjolårets tydliga minskning av dem som instämmer. Dock är andelen som helt tar avstånd större än någon gång tidigare.

- Det märks en mycket tydlig skillnad mellan män och kvinnor – 33 procent av männen tar avstånd helt eller delvis, medan motsvarande siffra för kvinnorna är 13 procent. Kvinnorna svarar ”vet ej” oftare än männen och instämmer betydligt oftare – 71 procent av kvinnorna instämmer helt eller delvis, medan motsvarande siffra för männen är 56 procent.
- Det finns inga signifikanta skillnader mellan olika åldersgrupper bortsett från att den yngsta gruppen är mer osäker än övriga – 19 procent svarar vet ej.

Tilltron mäts också med ett negativt påstående ”bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna”. Här märks en övervikt för de positiva svaren, 52 procent tar avstånd från påståendet att bistånd inte bidrar till att minska problemen i de fattiga länderna. 34 procent instämmer och 14 procent svarar ”vet ej”.

Fjolårets kraftiga ökning av andelen som instämmer kvarstår och ökar marginellt. Liksom på den positiva frågan om ”biståndet spelar en viktig roll” är det framför allt de starkt negativa svaren som ökar.

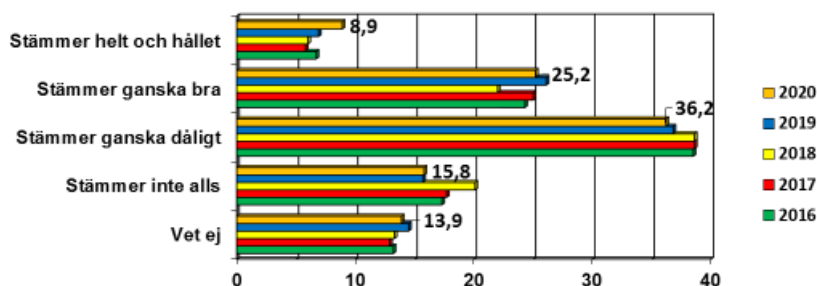
- Kön är den bakgrundsvariabel som starkast påverkar svaren på denna fråga: 13 procent av männen instämmer helt och hållet, medan motsvarande siffra bland kvinnorna är 5 procent. Ytterligare 29 procent av männen anser att påståendet stämmer ”ganska bra”, vilket endast 22 procent av kvinnorna gör.
- De yngsta (18-29 år) är osäkrare än övriga – 20 procent svarar ”vet ej”. I övrigt svarar de i stort sett som övriga.
- 58 procent av dem med högst inkomst tar avstånd, helt eller delvis, medan motsvarande siffra för dem med lägst hushållsinkomst är 41 procent.

Analys

Även när det gäller tilltron till biståndets möjligheter pekar de senaste två mätningarna på en tydlig omsvängning i opinionen. Visserligen är det fortfarande en klar majoritet som instämmer i att biståndet spelar en viktig roll i ett fattigt lands utveckling. Men tilltron ligger nu på en klart lägre nivå än tidigare och andelen starkt negativa svar har aldrig tidigare varit så hög.

Det ligger nära till hands att anta att det finns ett samband mellan nedgången i biståndsvilja, nedgången i förtroende och nedgången i tilltro till biståndets möjligheter. Tidigare mätningar visar att dessa aspekter ofta kan variera var för sig. Det är därför rimligt att se de två senaste årens förändringar som ett uttryck för en tydlig försvagning av den allmänna uppfattningen om biståndet. Det krävs dock ytterligare mätningar innan det går att slå fast att en sådan förändring har skett.

Bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna

5. INTRESSE OCH ENGAGEMANG

I undersökningen finns fyra frågor som pejar svenskarnas intresse och engagemang för utvecklingsfrågor. När de svarande själva får bedöma hur intresse och engagemang har förändrats är bilden blandad. De som anger ett ökande intresse och engagemang är i stort sett lika många som de som anger att detta har minskat. Tidigare år har ”ökatsvaren” varit klart fler än ”minskatsvaren”, med det finns en tydlig trend mot att allt färre anger ett ökat intresse och engagemang.

- Kvinnor anger oftare än män att engagemanget har ökat – 19 procent jämfört med 12 procent för männen. Skillnaden är ännu större bland ”minskat-svaren”: 19 procent av männen anger ett minskat intresse och engagemang, att jämföra med 10 procent av kvinnorna.
- I den yngsta gruppen, 18-29 år, är det 21 procent som anger ett ökat engagemang – högre än i övriga åldersgrupper, men också lägre än tidigare år.

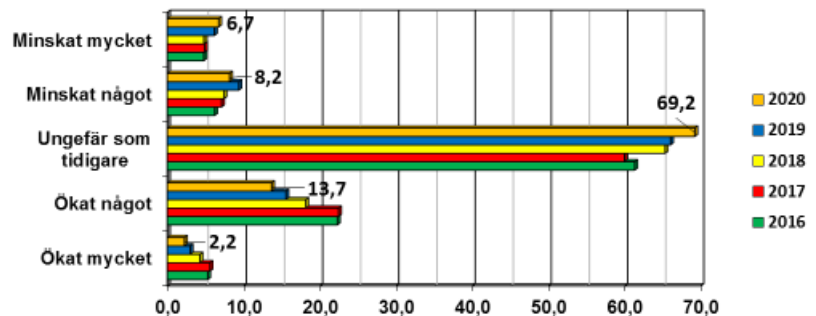
De svarande får också uppge i vilken utsträckning de själva har bidragit till utveckling i fattiga länder och här är bilden positiv. Nästan fyra av fem uppger att de har gjort någonting för att bidra till minskad fattigdom under det senaste året. Vanligast är att skänka pengar och begagnade saker.

Andelen som uppger att de har skänkt pengar till en frivilligorganisation ökar något efter att i fjol ha varit rekordlåga 44.

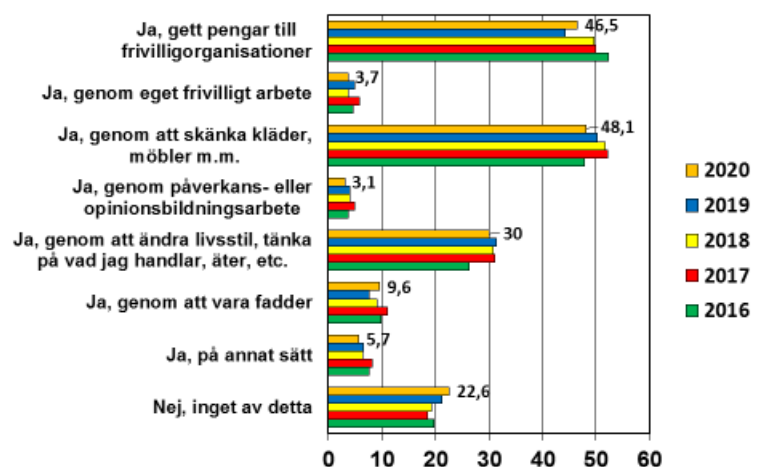
Det märks dock en trend mot en svagt ökande andel som uppger att de inte har gjort någonting.

- Skillnaderna mellan män och kvinnor är stora, endast 14 procent av kvinnorna uppger att de inte har gjort någonting, medan motsvarande siffra för männen är 31 procent. 54 procent av kvinnorna har skänkt pengar till frivilligorganisationer, att jämföras med 39 procent av männen.
- Utbildning och inkomst spelar också roll – de med längre utbildning och/eller högre inkomst har oftare än övriga bidragit på något sätt.
- Den äldsta gruppen är den där störst andel uppger att de har skänkt pengar, 59 procent svarar så.
- Bland det yngsta är det 32 procent som har skänkt pengar, vilket är klart lägre än i övriga grupper. Samtidigt är det i den yngsta gruppen som det är vanligast att ange att man genom livsstil och konsumtion bidrar. 36 procent svarar så.

Har ditt engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder ökat eller minskat under de senaste tre åren?

Har du gjort något under det senaste året för att bidra till utvecklingen i de fattiga länderna?

Hur står det då till med intresset att veta mer om utvecklingsarbetet? 51 procent av de svarande vill veta mer om svenskt bistånd, medan 36 procent inte uttrycker någon lust att veta mer.

Förändringen jämfört med i fjol ligger inom felmarginalen, men det finns en trend i riktning mot att fler tar avstånd från påståendet.

- Män tar avstånd från påståendet betydligt oftare än kvinnor, 41 respektive 30 procent tar avstånd helt eller delvis.
- I den yngsta gruppen, 18-29 år, är intresset störst – 64,5 procent instämmer helt eller delvis. Endast 10,1 procent svarar ”stämmer inte alls”, medan 16,1 procent svarar ”stämmer ganska dåligt”. 44,4 procent svarar ”stämmer ganska bra” och 20,1 procent instämmer helt och hållet. 9,3 procent svarar ”vet inte”, vilket är under genomsnittet. På nästan alla andra frågor svarar de yngsta ”vet ej” oftare än övriga åldersgrupper.
- Den åldersgrupp som uttrycker minst intresse är 45-59 år där 43 procent instämmer helt eller delvis.

I undersökningen finns en fråga som avser att undersöka grunden för de svarandes engagemang – om det finns en moral/etik som drivkraft.

Svaren visar att det finns ett mycket starkt stöd för biståndets grundläggande solidaritetstanke. 87 procent instämmer, 9 procent tar avstånd och 4 procent svarar ”vet ej”. Dock märks en tydlig trend i det att allt färre instämmer helt och hållet medan en växande, om än liten, andel tar avstånd.

- Här finns tydliga skillnader mellan män och kvinnor: 13 procent av männen tar avstånd helt eller delvis, jämfört med 4 procent av kvinnorna. Samtidigt instämmer 66 procent av kvinnorna helt och hållet, medan motsvarande siffra för män endast är 47 procent.
- Skillnaderna mellan olika åldersgrupper är inte signifikanta.

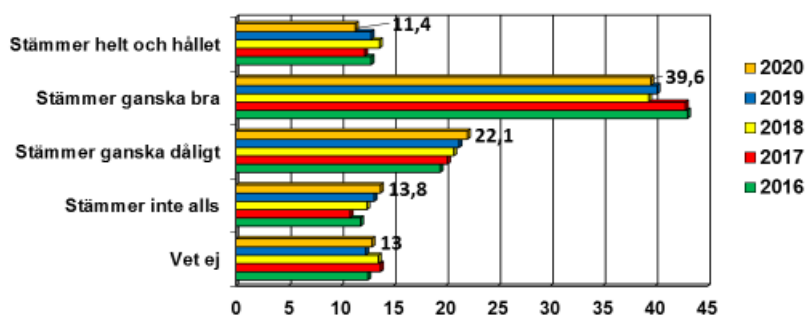
Analys

En tolkning av resultaten är att engagemanget för en bättre värld är stort och äkta, grundat i uppfattningar som kan uttryckas i termer av medmänsklighet. Viljan att lära känna biståndet närmare är också avsevärd: Drygt hälften av de svarande vill veta mer om svenskt bistånd.

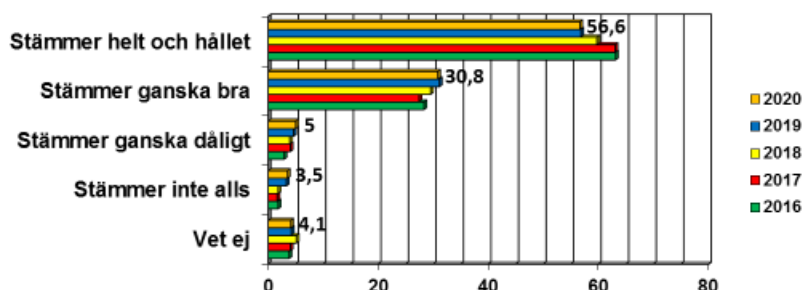
Men trenderna pekar på en försvagning av intresset och engagemanget för utvecklingsfrågor och bistånd. Också här tycks det som att detta är en trend som är starkare bland män än bland kvinnor – de tidigare tydliga skillnaderna mellan könen har blivit tydligare. Liksom tidigare finns det ett större intresse i den yngsta gruppen än bland övriga, men också här märks en avmattning.

Sammanfattningsvis märks – inte oväntat – ett samband mellan biståndsvilja, intresse och engagemang.

Jag skulle vilja veta mer om svenskt bistånd

Alla människor har lika värde, därför bör man stödja dem som lever under omänskliga förhållanden

Bilaga 1. Frågor och svarsalternativ

Här följer några frågor om det som kallas bistånd. Det kan också kallas internationellt utvecklingsamarbete eller u-hjälp. Som ett sammanfattande begrepp i följande frågor används uttrycket **bistånd**. Vissa av frågorna syftar på den text som står ovanför respektive fråga. Läs därför igenom denna innan du svarar på frågan.

Svenskt bistånd

9. Svenska staten ger fattiga länder stöd att bekämpa fattigdom, dvs. internationellt bistånd. Riksdagen har beslutat att det svenska biståndet ska vara en procent av vårt lands samlade inkomster (bruttonationalinkomsten). I år innebär det att cirka 51 miljarder kronor går till bistånd, vilket är ungefär 5 100 kr per svensk invånare.

Tycker du biståndsanslaget ovan bör ökas eller minskas?

- Det bör ökas
- Det är ungefär lagom som det är
- Det bör minskas
- Det bör tas bort helt
- Vet inte/har ingen åsikt

10. Sveriges bistånd går via många kanaler, som t ex Sida, FN, EU eller genom svenska frivilligorganisationer

Hur effektivt tror du att biståndet är via dessa olika kanaler?

Med effektivt menas att det når mottagarna och att rätt saker görs.

Markera ett kryss för varje rad.

- Inte alls effektivt
- Inte särskilt effektivt
- Varken eller
- Ganska effektivt
- Mycket effektivt
- Vet inte
- a. Sida
- b. FN
- c. EU
- d. Svenska frivilligorganisationer

11. Målet för det svenska biståndet är att fattiga människor ska få förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Har du hört talas om att följande insatser görs?

Markera ett svar per delfråga.

Ja, det har jag hört talas om

Nej, det var en nyhet för mig

- a. Insatser för **demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter** – exempelvis stöd till fungerande rättsväsende, till fria medier och för kvinnors rättigheter.
- b. Insatser för **ekonomisk utveckling** – exempelvis stöd till småföretagande och till jordbruk och satsningar på vägar och annan infrastruktur.
- c. Insatser för **kunskap och hälsa** - exempelvis stöd till skolor, utbildning och hälsovård.
- d. Insatser för **hållbar utveckling** – insatser för miljö, för att säkra tillgången på livsmedel och för att möta klimathotet.
- e. Insatser vid **katastrofer och konflikter** - stöd till utsatta människor vid konflikter och andra katastrofer, och vid återuppbyggnad.

Ditt eget engagemang

12. Har ditt engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder ökat eller minskat under de senaste tre åren?

- Ökat mycket
- Ökat något
- Det är ungefär som tidigare
- Minskat något
- Minskat mycket

13. Har du gjort något av följande, under det senaste året, för att bidra till att bekämpa

fattigdomen i världen?*Flera alternativ får anges.*

- Ja, skänkt pengar till frivilligorganisationer
- Ja, genom eget frivilligt arbete
- Ja, skänkt kläder, möbler m.m.
- Ja, med påverkans- eller opinionsbildningsarbete
- Ja, genom att ändra livsstil, tänka på vad jag handlar, äter, etc
- Ja, genom att vara fadder
- Ja, på annat sätt
- Nej, inget av detta

Dina synpunkter på utveckling och bistånd**14. Att bekämpa fattigdomen i världen kräver ofta insatser inom många olika områden som tillsammans påverkar fattigdomen.****Vilket eller vilka av följande alternativ tror du är viktigt, för att fattigdomen i världen ska minska?***Ange högst fyra av nedanstående alternativ.***Fred** - Utan fred är det inte möjligt att skapa utveckling.**En hållbar utveckling** - Skydd för miljön och insatser för att möta klimathoten.**Demokrati** - Annars kommer ingen att lyssna på de fattiga.**Bistånd** - Länder med mycket fattigdom behöver stöd utifrån.**Jämställdhet** - Insatser för att ge kvinnor mer makt och möjligheter.**Utbildning** - Då får människor en möjlighet att lyfta sig ur fattigdom.**Hälso- och sjukvård** - Sjukdom skapar otrygghet och fattigdom.**Fri handel** - Då växer ekonomin och fattigdomen minskar.**Annat** som inte nämnts ovan, nämligen... skriv i rutan nedan:**15. Hur väl instämmer du i följande påståenden:**

- Stämmer inte alls
- Stämmer ganska dåligt
- Stämmer ganska bra
- Stämmer helt och hållet
- Vet inte

- a. Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.
- b. Svenskt bistånd bidrar till en bättre värld.
- c. De ansvariga för det svenska biståndet saknar en genuin insikt om förutsättningarna i de fattiga länderna.
- d. Antalet barn som föds i världen ökar för varje år
- e. Alla människor har lika värde, därför bör man stödja dem som lever under omänskliga förhållanden.
- f. Jag tycker jag har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder.
- g. Jag tror att barnadödligheten i fattiga länder har minskat kraftigt de senaste tio åren.
- h. Biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling.
- i. Jag skulle vilja veta mer om svenskt bistånd.
- j. Levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats avsevärt under de senaste trettio åren.
- k. Jag tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna.
- l. Bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna.

De globala målen**16. 2015 enades världens ledare om Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling.***Tanken är att de Globala målen ska nås fram till år 2030. Har du tidigare hört talas om dessa mål?*

- Ja
- Nej
- Vet ej

*Om känner till enligt fråga 16:***17. Vilket eller vilka av dessa 17 globala mål har du tidigare hört talas om? Flera alternativ får anges.**

- Ingen fattigdom
- Ingen hunger
- God hälsa och välbefinnande

God utbildning för alla
Jämställdhet
Rent vatten och sanitet för alla
Hållbar energi för alla
Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
Minskad ojämlikhet
Hållbara städer och samhällen
Hållbar konsumtion och produktion
Bekämpa klimatförändringarna
Hav och marina resurser
Ekosystem och biologisk mångfald
Fredliga och inkluderande samhällen
Genomförande och globalt partnerskap
Ingen av ovanstående
Vet ej

18. Ett av de Globala målen för hållbar utveckling är att avskaffa den extrema fattigdomen i världen till år 2030 - dvs att ingen ska tvingas leva på mindre än ungefär två dollar om dagen.

Tror du att det målet kommer att uppnås?

Ja, absolut
Ja, troligen
Nej, troligen inte
Nej, absolut inte
Tveksam, vet ej

Mått på fattigdom i världen

Fattigdom och välfärd handlar inte bara om pengar. För att mäta fattigdom och välfärd är medellivslängd, läskunnighet, barnadödlighet och antal barn per kvinna viktiga mått. Här följer några frågor om hur det ser ut på olika håll i världen. Markera det alternativ som du tror stämmer med frågan även om du känner dig osäker på svaret.

19. Ungefär hur hög tror du att medellivslängden är i Vietnam?

45 år
55 år
65 år
75 år

20. Ungefär hur stor del av ungdomarna (15-24 år) i Tanzania tror du kan läsa och skriva?

2 av 10
4 av 10
6 av 10
8 av 10

21. Ungefär hur många barn per kvinna tror du föds i Bangladesh?

2 barn per kvinna
3 barn per kvinna
4 barn per kvinna
5 barn per kvinna

22 Ungefär hur stor tror du barnadödligheten (andel barn som dör före 5 års ålder) är i Kenya?

35 procent
25 procent
15 procent
5 procent